

Ивана Женарју Рајовић

ЦРКВЕНА УМЕТНОСТ XIX ВЕКА
У РАШКО-ПРИЗРЕНСКОЈ ЕПАРХИЈИ
(1839–1912)

Ивана Женарју Рајовић
ЦРКВЕНА УМЕТНОСТ XIX ВЕКА
У РАШКО-ПРИЗРЕНСКОЈ ЕПАРХИЈИ
(1839–1912)

Издавач

Институт за српску културу Приштина / Лепосавић

За издавача

др Иван Бецић, в. д. директора

Уредник

др Иван Бецић

Рецензенти

проф. др Бранислав Тодић

проф. др Ненад Макуљевић

др Љиљана Стошић

Лектура и коректура

Предраг Барјактаровић

Порекло илустрација

Архив Србије 1, 2;

Историјски архив Београда 107;

Покрајински завод за заштиту споменика културе,

Приштина 5–10, 13, 27, 28, 33, 50, 53, 92, 121–124.

Компјутерска припрема и графички дизајн

Graficolor, Краљево

Штампа

Graficolor, Краљево

Тираж

300 примерака

Штампање ове монографије помогло је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

Монографија је настала као резултат истраживања у оквиру пројекта Материјална и духовна култура Косова и Метохије (ев. бр. 178028), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

Ивана Женарју Рајовић

ЦРКВЕНА УМЕТНОСТ XIX ВЕКА
У РАШКО-ПРИЗРЕНСКОЈ ЕПАРХИЈИ
(1839–1912)

Београд

2016

Уїлєши

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	9
УВОД	11
ЗАКОНСКИ ОКВИРИ	15
РАШКО-ПРИЗРЕНСКА ЕПАРХИЈА У XIX ВЕКУ	19
ТЕРИТОРИЈА	19
РАШКО-ПРИЗРЕНСКИ МИТРОПОЛИТИ	27
СТАНОВНИШТВО У РАШКО-ПРИЗРЕНСКОЈ ЕПАРХИЈИ	31
ПАТРОНИ И НОСИОЦИ ЦРКВЕНЕ УМЕТНОСТИ	39
ПРЕДСТАВНИЦИ ЦРКВЕ	40
МИТРОПОЛИТИ	40
СВЕШТЕНИЦИ	44
МОНАСИ	46
ПРЕДСТАВНИЦИ ВЕРНИКА	52
ЦРКВЕНО-ШКОЛСКЕ ОПШТИНЕ	52
УДРУЖЕЊА	54
ПРИЛОЖНИЦИ	57
ДИПЛОМАТСКА ПОМОЋ	61
СРБИЈА	61
РУСИЈА	66
ГРАДИТЕЉИ, ЗОГРАФИ И ДУБОРЕСЦИ	71
ГРАДИТЕЉИ	72
ТАЈФА ДАМЈАНОВА	73
ЂОРЂЕ НОВАКОВИЋ ЏОНГАР	75
МИХАИЛО ЂОРЂЕВИЋ	76
ЗОГРАФИ	77
ЗОГРАФ ДИЧО	79
АВРАМ ДИЧОВ	80

БЛАЖА ДАМЈАНОВ	83
БРАЋА ЂИНОСКИ	84
КОНСТАНТИН ЈАКОВЉЕВИЋ	86
ТЕОФАН ИСАИЛОВИЋ БУЏАРОСКИ	87
БРАЋА ЈАКОВ И ЈОСИФ	88
ВЕНО И ЗАФИР	89
КОСТАДИН КРСТЕВ	90
ДИМИТРИЈЕ АНДОНОВ ПАПРАДИШКИ	91
ПОЕТИКА ЦРКВЕНОГ СЛИКАРСТВА У РАШКО-ПРИЗРЕНСКОЈ ЕПАРХИЈИ	92
ДУБОРЕСЦИ	97
ПЕТАР ФИЛИПОВСКИ ГАРКА	98
ДИМИТРИЈЕ СТАНИШЕВ	99
МАКАРИЈЕ ФРЧКОВСКИ	99
УМЕТНИЧКО ОБЛИКОВАЊЕ ДРВЕТА	100
ТИПОЛОГИЈА ЦРКВЕНИХ ОБЈЕКТА	103
СИМБОЛИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА	104
ТРОБРОДНИ ХРАМОВИ	106
ТРОБРОДНИ ХРАМОВИ БЕЗ КУПОЛЕ	107
ТРОБРОДНИ ХРАМОВИ СА КУПОЛОМ	110
ЈЕДНОБРОДНИ ХРАМОВИ	115
ЈЕДНОБРОДНИ ХРАМОВИ БЕЗ КУПОЛЕ	116
ЈЕДНОБРОДНИ ХРАМОВИ СА КУПОЛОМ	121
ИЗУЗЕЦИ У ТИПОЛОГИЈИ	122
УКРАШАВАЊЕ ЦРКВЕНИХ ЕНТЕРИЈЕРА	127
ИКОНОПИС	127
ИКОНОСТАСИ	128
Архитектоника иконостаса	130
Распоред и значење икона	132
Сокл	133
Двери	135
Престоне иконе	137
Апостолски ред	140
Празнични ред	143
Крст са Распећем	149
КАТАПЕТАЗМЕ	151

ИКОНЕ	152
Триптиси	153
Ходочасничке иконе	154
ЗИДНО СЛИКАРСТВО	156
ОЛТАРСКИ ПРОСТОР	158
Олтарска апсида	159
Нише просокомидије и ђаконикона	161
Светитељи и сцене у олтарском простору	163
Свод олтарског простора	165
НАОС	166
Светитељски ликови	166
Циклуси	183
Сводови	189
СПОЉАШЊИ ЗИДОВИ	192
БОГОСЛУЖБЕНИ ПРЕДМЕТИ	195
СНАБДЕВАЊЕ ХРАМОВА БОГОСЛУЖБЕНИМ ПРЕДМЕТИМА	195
БОГОСЛУЖБЕНИ ПРЕДМЕТИ У ХРАМУ	200
ПРИБОР ЗА ПРОСКОМИДИЈУ	200
ЧАСНА ТРПЕЗА	201
ЦРКВЕНЕ ТКАНИНЕ	206
ПЛАШТАНИЦЕ	207
БАРЈАЦИ	207
СВЕШТЕНИЧКЕ ОДЕЖДЕ	208
КИВОТИ И ТРОНОВИ	210
ДЕЧАНСКИ КИВОТИ	211
ТРОН ЧУДОТВОРНЕ ИКОНЕ БОГОРОДИЦЕ ПЕЋКЕ	213
ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	215
SUMMARY	219
СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ	223
ИМЕНСКИ РЕГИСТАР	247
ГЕОГРАФСКИ РЕГИСТАР	255
ИКОНОГРАФСКИ РЕГИСТАР	261
ИЛУСТРАЦИЈЕ	265